



Nefndasvið Alþingis
Austurstræti 8-10

150 REYKJAVÍK

Reykjavík, 09.12.2011
Tilvísun vor: 98.11

Alþingi
Erindi nr. Þ 140/753
komudagur 9.12.2011

Efni: Umsögn um frumvarp til laga um breytingu á lögum nr. 44/1999 um náttúruvernd, með síðari breytingum, 225. mál

Að beiðni nefndasviðs Alþingis hefur Landsvirkjun fjallað um frumvarp til laga um breytingu á lögum nr. 44/1999, um náttúruvernd, með síðari breytingum, 225. mál, sem lagt hefur verið fyrir Alþingi á 140. löggjafarþingi 2011 – 2012.

Tilfni frumvarps eru einkum í fyrsta lagi vaxandi vandamál vegna akstur utan vega, sérstaka vernd tiltekinna jarðmyndana og vistkerfa og framandi lífverur og í öðru lagi vernd tiltekinna náttúrufyrirbæra. Frumvarpið byggir á tillögum nefndar sem umhverfisráðherra skipaði fyrir rúmum tveimur árum (nóvember 2009). Í nefndinni áttu sæti fulltrúar stofnana ráðuneytisins, Náttúrufræðistofnunar, Umhverfisstofnunar, og frjálsra félagasamtaka auk starfsmanna ráðuneytisins og einstaklinga sem ráðherra valdi. Athygli vekur að enginn fulltrúi í nefndinni kom frá atvinnuvegaráðuneytum, frá atvinnulífinu eða hagsmunaaðilum. Í athugasemdum með frumvarpinu kemur fram að nefndin hafi sent helstu hagsmunaaðilum bréf fyrri hluta ársins 2010 til að kynna starf nefndarinnar og gefa þeim kost á að hafa samráð við hana. Landsvirkjun kannast ekki við að hafa fengið slíkt erindi frá nefndinni eða að til fyrirtækisins hafi verið leitað varðandi samráð, þrátt fyrir að ákvæði frumvarpsins skipti fyrirtækið miklu. Landsvirkjun treystir á að nefndin og umhverfisráðuneytið hafi framvegis meira samráð við atvinnulífið og hagsmunaaðila við heildarendurskoðun á lögum um náttúruvernd sem unnið er að.

Varðandi efni frumvarpsins vill Landsvirkjun koma eftirfarandi á framfæri við nefndina:

Í 1. gr. er bætt við nokkrum skilgreiningum meðal annars er „vegur“ skilgreindur með talsvert breyttum hætti frá gildandi lögum. Landsvirkjun er sammála því að brýnt sé að skýra betur hvað telst „akstur utan vega“. Landsvirkjun tekur ekki afstöðu til þess hvort þetta sé heppileg leið til að bregðast við því en væntanlega hafa fleiri leiðir verið skoðaðar af hálfu nefndarinnar.

Varðandi 2. gr., um akstur utan vega, bendir Landsvirkjun á að í 2. mgr. þarf að tryggja með skýrum hætti undanþágu frá banni við akstri vélknúinna ökutækja utan vega í tengslum við almennar rannsóknir, svo sem vegna kortlagningar á landi, jarðfræði, vatnafari og gróðri, vatnamælinga og jarðeðlisfræðilegra mælinga en slíkar rannsóknir þarf m.a. vegna forathugana á virkjunarhugmyndum. Orðalag greinarinnar þarf að taka af öll tvímæli um að slíkar rannsóknir og athuganir vegna virkjunarhugmynda o.fl. falli undir undanþáguákvæðið. Landsvirkjun hvetur jafnframt nefndina til að beina því til ráðherra að tekin verði af öll tvímæli um heimild til undanþágu vegna framangreindra rannsókna.

Í 1. mgr. 3. gr. frumvarpsins er gerð tillaga um að gera skilgreiningu á nokkrum náttúrufyrirbærum sem njóta eiga sérstakrar verndar mun víðtækari en er í gildandi lögum, auk þess sem bætt er við fleiri fyrirbærum. Þannig er til að mynda lagt til að bæta inn að ákvæðið taki einnig til umhverfis fossa í „*allt að 200 metra radíus frá fossbrún*“, þá er búið að fella niður stærðarmörk varðandi lágmarksflatarmál til að hverarhrúðursbreiður teljist til slíkra fyrirbæra. Svo víðtæk skilgreining eins og lagt er til vekur spurningar hvort ekki þurfi að skilgreina í lögnum náttúrufyrirbæri eins og „*foss*“ og „*hverahrúðursbreiður*“. Er t.d. eins meters hátt fall í læk með eins rúmmetra rennsli á sek. að meðaltali yfir árið foss? Hvar eru mörkin í þessu sambandi.



Í greininni er lagt til að óheimilt verði „að raska náttúrufræðistofnum sem eru talin upp í 1. mgr. nema brýna nauðsyn beri til og sýnt þyki að aðrir kostir séu ekki fyrir hendi. Landsvirkjun vekur sérstaka athygli á og tekur undir umsögn Samorku til nefndarinnar, dags. 29. nóvember sl. hvað þetta ákvæði varðar. Þar segir m.a.:

„... Lagt er til að í 37. gr. verði nógildandi orðalagi um að *forðast skuli röskun eins og kostur er breytt eftirfarandi (2. mgr. 3. gr.): Óheimilt er að raska náttúrufræðistofnum sem eru talin upp í 1. mgr. nema brýna nauðsyn beri til og sýnt þyki að aðrir kostir séu ekki fyrir hendi.* Í athugasemdum um greinina er brýn nauðsyn skilgreind frekar með vísan í mjög ríka almannahagsmuni. Þá segir þar að svo virðist sem nógildandi orðalag hafi ekki haft mikla þýðingu við útgáfu framkvæmdaleyfa og að áhrif greinarinnar á gerð skipulagsáætlana, ákvarðanir um matsskyldu framkvæmda og framkvæmd umhverfismats samkvæmt lögum um mat á umhverfisáhrifum hafi einnig verið takmörkuð. Samorka benti á það í umsögn sinni um drög að frumvarpinu í janúar sl. að þetta ætti ekki við rök að styðjast. Umrætt ákvæði hefur þvert á móti haft mikil áhrif við frumhönnun og undirbúning framkvæmda, og þá á fyrri stigum en við útgáfu framkvæmdaleyfa. Þessi atriði eru höfð til hliðsjónar á fyrstu stigum undirbúnings, t.d. í samskiptum við Skipulagsstofnun og Umhverfisstofnun snemma í viðkomandi ferli, sem og í vinnslu frummatsskýrsla. Tillit er m.ö.o. tekið til þessara atriða við undirbúning framkvæmda og geta þau haft umtalsverð áhrif á útfærslu við hönnun og framkvæmd.

Að mati Samorku er með þessu orðalagi býsna langt seilst og hætta á að slík breyting yrði til að skapa óþarfa ágreining og óvissu um túlkun lagabókstafsins. Leggja samtökin því eindregið til að áfram verði látið standa orðalag nógildandi laga (1. mgr. 37. gr.) um að forðast beri röskun eins og kostur er.“

Landsvirkjun hefur um áratuga skeið leitast við að draga úr neikvæðum áhrifum framkvæmda á öllum stigum undirbúnings, allt frá fyrstu hugmyndar til reksturs. Í því sambandi hefur fyrirtækið látið gera miklar og margvíslegar vettvangsrannsóknir, m.a. af Náttúrufræðistofnun Íslands, náttúrustofum, háskólastofnunum og ráðgjöfum auk þess að hafa samráð við aðila sem hafa beina hagsmuni, stofnanir og fleiri. Til að undirbúningsvinna verði sem skilvirkust er reynt að taka tillit til niðurstaða rannsókna og sjónarmiða álitsgefenda jöfnum höndum og hefur hvoru tveggja að jafnaði mikil áhrif á þá útfærslu sem lögð er til grundvallar þegar kemur að formlegu mati á umhverfisáhrifum.

Með 3. mgr. 3. gr. yrðu þrengt að heimildum leyfisveitenda til að veita framkvæmdaleyfi eða byggingarleyfi. Þeir þyrftu ekki einungis að leita umsagnar Náttúrufræðistofnunar Íslands og viðkomandi náttúruverndarnefndar og eftir atvikum annarra fagstofnana, heldur einnig að rökstyðja sérstaklega ákvarðanir ef þær ganga gegn áliti þessara stofnana. Landsvirkjun bendir einnig á að með því að ætla Náttúrufræðistofnun Íslands svo veigamikil hlutverk sem lagt til kunna að skapast árekstrar vegna rannsókna sem stofnunin kann að hafa sinnt við undirbúning viðkomandi verkefnis. Gera þarf skýra greinarmun á hlutverki stjórnsýslustofnunar og rannsóknastofnunar í þessu efni.

Landsvirkjun telur ljóst að ef 3. gr. frumvarpsins verður að lögum án breytinga verður þrengt verulega að öllum framkvæmdum þar með talið að nýtingu orkuauðlinda. Með greininni eru lagðar til mjög viðamiklar breytingar sem þarfnast meiri undirbúnings og telur fyrirtækið eðlilegt að slíkar breytingar bíði heildarendurskoðunar á lögum um náttúruvernd, sem boðuð er í athugasemdum við frumvarpið.

Virðingarfyllt

Hörður Arnarson
forstjóri